

pallá tette, míg félévszázadon át összetákolta mindazokat a műveket, amiket a művelt olvasóközönség Dickens írásaiként ismer. Nem voltak jobbak Deákné vásznánál többiek sem, így névszerint Heine, Mozart, Beethoven, Marx Károly, Cervantes, Swift és a többiek, egyiküknek sem emliti eféle vonatkozásban az irodalomtörténet, vagy kósza napihír dicstelen nevét, hogy ők lettek volna, akik munkáikat egyes-egyedül, első betűtől az utolsóig maguk irták. Ha így történt volna a dolog, alig elképzelhető, hogy eféle híradásnak valahol nyoma nem maradt volna. Hiányos lenne és őszinteségben szükölködő, ha leleplezett, mások munkáinak dicsőségében lubickoló nagynevű elődeim után magamról is le nem rántanám a leplet. Kár csürni, csavarni a szót, hiába minden szemforgatás, a mérték betelt. Kényszeredetten bár és szégyenkező arcomat kezeim mögé rejtve, kötelességem elárulni a magam szégyenletes titkát is a többiek után. Soha egyetlen egy sort le nem irtam, amit az olvasóközönség műveimként ismer, azokat feleségem irkálja lopkodott témákból össze, mi alatt én a házimunkákat végezem, főzök, mosogatok és surolok. Mindannyiunk nevében beismerem a valót, mert kilátástalan dolog lenne titkolni tovább, az összecepapott ebéd éppúgy, mint az összefirkált remekmű előbb-utóbb elárulná mesterét.

Remenyik Zsigmond

VILÁGPOLITIKAI PROBLÉMÁK

A SAAR-PROBLÉMA

Gyorsan, az imperiálista diplomácia szempontjából talán nem is kívánatos gyorsasággal közeledik 1935 január 13-a. Ezen a napon járul a Saarvidék lakossága a szavazóurnákhoz, hogy területi hovátartozásának kérdésében kimondja a döntő szót. 1. Fenn akarja-e tartani a jelen népszövetségi kormányzást? 2. Csatlakozni akar-e Németországhoz? 3. Csatlakozni kíván-e Franciaországhoz? Ezt a plebiscitumot az idők és tények hatalmas minőségi különbözősége folytán össze sem lehet hasonlítani az imperiálista világháborút követő népszavazásokkal Schleswig-Holsteinban, a Memelterületen vagy Sziléziában. Mindezek egy nagy imperiálista összecepapás záróakkordjai voltak. Egy döntően győztes meg egy másik, döntően legyőzött fél asszisztált a „népakarat” megnyilvánulásánál. Ma, másfélévtized elmúltával az újjáéledt és a fasiszta hatalmi örülettől megmámorosodott német imperiálizmus új érdekelletéi, új szövetségi rendszerek háborútakarása ütközik és bonyolódik itt össze. Ez a minőségi különbség avatja a Saarterületet az európai politikai élet tűzfészkevé. Ultima rációként mindkét oldalon egy új imperiálista háború véres kardját is hajlandók bedobni a mérleg serpenyőjébe.

Hitler számára gazdasági, kül- és belpolitikai valamint ideológiai szempontok egyaránt fontossá teszik, hogy ez a 800.000 lakost számláló terület tizenöt esztendő után visszakerüljön a birodalom testébe. Másrészt Franciaországnak ugyancsak hatalmas érdekei fűződnek legalább a mai status quo fenntartásához. Azt a legvérmesebb francia patrióták sem remélhetik, hogy a terület tiszta német lakossága a Franciaországhoz való csatlakozás mellett nyilatkozzék. A Saarvidék ugyanis rendkívül fontos szénmedence, ahol a lakosságnak közel 60 százaléka az iparban nyer alkalmazást. A világháború előtt 13 millió tonna szenet termeltek itt évente. Ma 10 és félmillió tonnát tesz ki a

termelés, amelynek kereken 50 százalékát Franciaországba exportálják. A világháború után kialakult francia nehézipar meg gépgyártás számára a Saarmedence szene egyenesen egzisztenciális kérdés. Különösen Elzász-Lotharingia kohóipara érezné meg elvesztését, amely a világháború folyamán egymaga 18 millió tonna szenet fogyasztott évente. Hiszen a vasbárók már 1917-ben Lyonban megtartott kongresszusukon is követelték a Saarmedence annektálását. *Robert Pinot*, a Comité de Forges vezetőikére 1915-ben bizonygatta már, hogy Elzász-Lotharingia a Saar-vidék nélkül Franciország számára súlyos gazdasági válság csiráját rejti magában. Nem szabad szem elől tévesztenünk azt sem, hogy a Saar-vidék csaknem 2 milliárd frankkal szerepel évente a francia export-statisztikában. A német kapitalizmus előtt viszont éppen ez a tény bír jelentőséggel. A Saar-terület visszacsatolása hatalmas változást jelentene a két ország kereskedelmi mérlegében a francia külkereskedelem rovására. A Saar-medence földrajzi közelsége olyan tényező, amely a szén alacsonyabb kvalitása dacára is eredményes konkurrenciát tesz lehetővé az angol vagy a belga szénnel szemben. Emellett az a lehetőség is fennáll, hogy a medence kiaknázását korlátozzák a Ruhr-vidéki bányák javára.

A gazdasági szempontok mellett nagy jelentősége van a Saar-vidéknek stratégiailag is. A Kelet-Franciaországot Németországgal összekötő vasutak jórésze itt megy keresztül. Saarbrücken, a terület fővárosa jelentékeny vasuti csomópont. Itt találkoznak a Párizs, Strassburg, Mainz és Köln felől jövő vasutvonalak.

Ennél is többet jelent azonban a Saar-vidék visszacsatolása a fasiszta diktatura belpolitikája számára. Hitler feladta a versaillesi békeszerződés ellen beigért harcánál csaknem valamennyi fontos pontját. Feladta a lengyel korridor fessegetését. Vicsorgó fogakkal húzta vissza a kezét Ausztriától is. Egy újabb külpolitikai vereség, amely a Saar-vidék elvesztésével érné, erős visszahatást váltana ki belpolitikailag is, amely végzetes lehetne a fasiszta uralom további sorsára. A Saar-szavazás pozitív eredménye presztizskérdést jelent Hitler számára. Eléggé fel nem becsülhető ideológiai erőt, amellyel felinjekciózhatná a kispolgári tömegek csökkenő bizalmát.

Mindezen okok eléggé megmagyarázzák azt a nyugtalanságot, amelylyel úgy Párizsból mint Berlinből a Saar felé tekintenek. Érthetővé teszik azokat a lázas készülődéseket, amellyel a január 13-át várják.

Maga a lakosság súlyos dilemmával áll szemben. Amíg Németországban a weimari alkotmány alapján uralkodott a polgárság, egy népszavazás a visszacsatolás 100 százalékos bizonyosságát jelentette volna. A nyárspolgári tömegek hazafias lelkesedéssel adták volna le szavazatukat. A munkások ugyancsak emellett szavaztak volna. Egyrészt a szociáldemokrata vezetők patrióta befolyása következtében. Másrészt a kommunisták vezetése alatt, akik a birodalom össz munkásságával együtt akarják folytatni harcukat a hatalom meghódításáért.

Ma a helyzet lényegesen megváltozott. A barnainges uralom őrzőnége minden más politikai, társadalmi sőt vallási nézet ellen, egy széles arcvonalat alakított ki, amely hallani sem akar a visszacsatolásról. Legelső sorban a munkásság tartozik ehhez a táborhoz. A szociáldemokrata meg a kommunista pártokhoz tartozó munkások közös platform alapján agítálnak, közös népgyűléseken és felvonulásokon tiltakoznak a németországi fasizmus és a visszacsatolás ellen. Ez az egységfront a mai népszövetségi rezsim fenntartása mellett foglalt állást. A visszacsatolás a munkásság olyan nagyfokú üldözését vonná maga után és anyagi helyzetének olyan nagyfokú leromlását jelentené, hogy az osztálytudatos munkásság nem kívánkozik vissza a birodalom kebelébe. Csatlakoztak a

status quo fenntartása mellett kialakult fronthoz a katolikus kispolgárság széles rétegei is. Ezeket a katolikus üldözések, a június 30-i Bertalanéjszaka és az ausztriai puccs vérengzései állították szembe Hitlerrel. Ezer meg ezer szavazat vált kétségessé. Hitlernek minden oka meg van az aggodalomra. Nagyon valószínű, hogy egy csatlakozni nem akaró többséggel találja magát szemben január 13-án.

Ez az aggodalom magyarázza meg azt a taktikát, amelyet a legutóbbi hónapokban folytat. Bár az 1933 július 14-én megalakult és náci vezetés alatt álló Deutsche Front továbbra is terror alatt tartja a lakosságot, a hivatalos német politika kifelé békésebb hurokat penget. Ha egészen a legutóbbi hónapokig várni lehetett, hogy egy ausztriai mintára megszervezett puccsal teremtenek fait accompli, most már egy semleges zóna felállítására is hajlandóknak mutatkoznak. Nem fér kétség ahhoz, hogy ezt az engedelemességet nem gondolják komolyan. Csak pár hete annak, hogy a náci-sajtó a hamburgi Hitler-ifjuság egyik vezetőjének, *Willi Hoffmann*nak beszédéről adott hirt. Ez a *Draufgänger* szépítmény nélkül adott kifejezést annak, amit a kormánykörök elleplezni igyekeznek. „Ha a Saar-harcból csetepaték és bonyodalmak keletkeznek, vagy különösen, ha háborúra kerülne a sor, akkor nem fogunk visszariadni attól, hogy ezt az egész zsidótársaságot tűzzel-vassal kiirtsuk.” Az olt-hatatlan gyűlölet elvakultságában kimondott őszinte szavak ezek, amelyek igazolják és megmagyarázzák azokat a panaszokat, amelyek *Knox*, a Saar-vidéki kormánybizottság elnöke nemrégiben a Rómában üléselő hármas Saar-bizottság elé terjesztett. *Knox* a Saar-vidéki rendőrség megerősítését kéri. A sajtó francia csapatösszevonásokról számol be. *Röchling*, a Saar-vidéki pénzügy- és deutschfrontista Rómában a hármassbizottság körül szimatol. *Von Hösch* londoni német követ *Sir John Simont*, *Köster* párisi követ pedig *Laval* külügyminisztert keresi fel, hogy a német kormány tiltakozását bejelentse. A surlódás egyre szélesebb területre terjed szét. Nagyon veszélyes körvonalakban bontakoznak ki azok a „harcias bonyodalmak”, amelyekre a hamburgi hurránáci célzott. Németország már kilátásba is helyezte párisi konzuljának visszahívását egy francia beavatkozás esetére.

De mi lesz akkor, ha a január 13-i szavazás náci többséget hoz magával? A német kapitalizmus a békeszerződések értelmében a Saarvidék egész iparát a francia államnak engedte át, amely természetesen azonnal továbbította azt a francia fináncióknak. Amennyiben visszacsatolásra kerülne a sor, Németországnak arannyal kellene a bányákat és kohókat visszavásárolnia. A Deutsche Bank jelen helyzetének alapján teljesen kizártnak kell tartanunk azt, hogy a cca 300 millió aranymárkát kitevő összeget előteremtse. A *Berliner Tagblatt* már arról számol be, hogy a nagy német bankok intézkedéseket tesznek fiókok és képviselők szervezésére, a közeli visszacsatolás reményében. A valóság az, hogy még egy Hitler számára pozitív választási eredmény sem szünteti meg a súlyos konfliktusok lehetőségét. Vagy talán éppen ez idézi fel azokat.

A diplomáciai szövegeket homlokterében álló problémák mögött azonban még ennél is súlyosabb események játszódnak le. Franciaország lázas tempóban fejezi be keleti határainak megerősítését. Az a két milliárdot felülmúló katonai pótköltségvetés, amit a francia parlament a hadvezetéség követelésére szavazott meg a nyár folvámán, nem maradt meg az államkasszában. A francia fegyverkezés erőltetett ütemben folyik. A *Quai d'Orsay*-n minden eshetőségre fel vannak készülve.

Németország meg éppen nem hajlandó lemaradni az általános fegyverkezési versengésben. Ha a *Journal* arról ír, hogy Németország az S. A.-n és a rendőrségen kívül szükség esetén két és fél millió embert tud

mozgósítani, ezt teljesen reális kombinációnak lehet tartani. A Daily Mail ugyanakkor arról számol be, hogy Németország a 150.000 embert foglalkoztató repülőgépiparával évente 5000 légi járművet tud előállítani, míg az Egyesült Államok csak 3000-et, Franciarszág, Anglia meg Olaszország pedig egyenkint csupán 2000-et. Ne felejtjük el azt sem, hogy a nyár folyamán Kottbus mellett kigyulladt egy földalatti repülőtér és ezen az egyetlen helyen 50 repülőgép esett a lángok martalékává. Ha tehát az érthető tüzásokat leszámítjuk is, bizonyos, hogy a német fasizmus lázas fegyverkezése nagy mértékben emelte annak támadóerejét.

Egy kétségtelen. Az 1935. esztendőnek már az első napjai sem kecsgettek valami örvendetes kilátással azokat, akiknek a béke ügye igazán a szívükön fekszik. A Saar-vidék fölött már ma is viharfelhők gyülekeznek. Ki tudja, nem lesz-e ez a kis földszáv a szikrává, amely az imperiálista világ puskaportól fülledt atmoszféráját egy hatalmas világégésben robbantja ki?

Kovács Károly

VILÁGGAZDASÁGI KÉRDÉSEK

ROOSEVELT MÉRLEGE

Zavaros és egymásnak ellentmondó hírek érkeznek Amerikából. Ujtás és maradiság, formulák és jelszavak homályosítják el ama NIRA 18 hónapját, mely Roosevelt új gazdasági politikáját jelenti. Roosevelt reklámfőnöke *Donald Richberg* nem régebben tette közzé e tőkés tervgazdálkodás mérlegét. E közlemény legfontosabb tételeivel, mint pl. a vállalkozók nyeresége és vesztesége, a munkások és állampénzügyek helyzete érdemes foglalkozni.

A NIRA beindítása előtt Amerikában a kartellek bevoltak tiltva; ezzel szemben az állam nem törődött sem az árakkal, sem a munkabérekkel. A NIRA bevezetése óta a kartellek szabadok, az árak megállapítottak. Mióta a NIRA lekerült a napirendről a kartellek szabadok s az állam nem törődik sem az árakkal, sem a munkabérekkel; mert az árszabályozás csupán dekoráció s *Johnson* tábornoknak igaza volt, amikor Roosevelthez intézett bucsúlevelében munkabérszabályozói hivatalát teljesen fölöslegesnek nevezte. Roosevelt lemondott az árkonferenciáról s ezzel hallgatólagosan feladta s bevezette Amerikában a kartellek uralmát. Amerika ismét igazodott a vén Európához; a fogyasztók kihasználása a kartellek révén Amerikában is szabadabbá lett. A Roosevelt-féle mérleg első tételének értelme nem kétséges.

Milyen azonban az amerikai munkásság gazdasági helyzete? Az 1933 márciusától 1934 augusztusáig foglalkoztatott munkások száma 37 százalékkal emelkedett. Ugyanezen idő alatt a termelt áruk mennyisége sokkal erősebben nőtt; kb. a felével. A technikai tökéletesítés következménye! Am, ha a konjunktura idejebeli termelési nivót ismét elérnék, akkor még mindig minden negyedik munkás, aki a konjunktura idején foglalkozást talált, elvesztené a kenyerét. Oly' erősen racionalizáltak. *Stuart Chase* technokrata véleménye szerint Amerikában hetenként csak 26 órát volna szabad dolgozni, hogy minden munkás újra foglalkozást találjon.

A munkabérek emelkedtek, 1933 márciusától 1934 augusztusáig a kifizetett munkabér összege 67 százalékkal nőtt. De mert a munkások